

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

На шляху до вдосконалення та реформування національної економіки країни, важливо наголосити на тому, що в даному процесі рушійну силу має і податкове реформування, так як податки виступають важелем впливу та контролю з боку держави на макроекономічні показники, на рівень доходів та добробуту фізичних осіб, на результативні та ефективні (прибуткові) показники діяльності юридичних осіб тощо. Тому, в умовах євроінтеграційних процесів, для того аби найефективніше вдосконалити вітчизняну податкову систему доцільним є розгляд її сутності з позиції системного підходу до її трактування.

Податкову систему України за своїм економічним змістом розглядають не тільки як сукупність загальнодержавних та місцевих податків і зборів, а як сукупність контролюючих органів, платників, нормативно-правового забезпечення, систем оподаткування та механізмів щодо справляння тих чи інших податків і зборів.

Застосування системного підходу при дослідженні такого складного об'єкту, як оподаткування, не є нововведенням. Податкову систему як основу економічної системи країни відображають дві характерні категорії, а саме: поняття «системи» та поняття «системного підходу».

Дефініція «системи» передбачає собою сукупність взаємопов'язаних елементів, що становлять єдине ціле. Розглядаючи праці багатьох науковців можна розкрити трактування дещо ширше (табл. 1).

Таблиця 1

Узагальнена інформація щодо трактування поняття «система» в різних літературних джерелах

№ з/п	Критерії групування	Автори									Кількість авторів
		Афанасьєв В.Г.	Бублик С.А.	Гесель Г.-В.Ф.	Дерець А.В.	Керімов Д.А.	Контаков Н.І.	Кохановський В.П.	Садівський В.М.	Скопненко О.І., Цимбалюк Т.В.	
1	Форма, спосіб та метод організації окремих складових (елементів)	-	-	-	-	-	-	-	-	+	1
2	Послідовний порядок розташування та взаємодія окремих елементів	-	-	-	-	-	-	-	-	+	1
3	Діалектична залежність частини і цілого	-	+	+	-	-	-	-	-	-	2
4	Сукупність закономірно пов'язаних елементів	+	+	+	+	+	+	-	+	+	8
5	Сукупність господарюючих установ, інститутів та організацій	-	-	-	-	-	+	-	-	+	2
6	Сукупність зв'язків та властивостей між елементами	-	-	-	+	+	-	-	+	-	3
7	Сукупність принципів, які є основою певної системи	-	+	-	-	-	+	+	-	+	4
Всього		1	3	2	2	2	3	1	2	5	-

Основною властивістю системи є певний порядок об'єктів, їх взаємозв'язок та взаємодія. Об'єднання об'єктів повинно бути досить стійким та існувати протягом тривалого часу. Система – це така сукупність об'єктів, яка в результаті їх об'єднання набуває нових властивостей, відмінних від властивостей кожного з окремих об'єктів.

Об'єкти, з яких складається система, називаються елементами. Між елементами системи існують взаємозв'язки та взаємодія. Зв'язки між елементами поділяють на вхідні і вихідні. Через вихідні зв'язки даний елемент системи може впливати на інші елементи або оточуюче середовище. Кожен з елементів може мати один або більше входів та один або більше виходів. Складні динамічні системи, до яких належить і податкова система, відзначаються наявністю великої кількості різних показників, що характеризують стан окремих її елементів, входів та виходів. На практиці кількість показників обмежується потребами вихідної інформації для апарату управління.

Більш широко поняття «системи» можна зрозуміти розглянувши основні ознаки, які їй притаманні, а саме: наявність окремих елементів, зв'язок елементів між собою, зв'язок елементів з середовищем, залежність елементів від функцій, ієрархічність елементів системи, цілісність та єдність системи тощо.

При побудові будь-якої системи і податкової системи, зокрема, необхідно пам'ятати:

1) окремі предмети і явища можуть бути цілими складовими ієрархії системи і, водночас, предмет, що сам є системою, може бути елементом системи вищого рівня;

2) частина і ціле повинні бути в єдності, тобто пізнання податкової системи може бути успішним лише за умови знання властивостей її елементів і, навпаки, дослідження елементів повинно спиратись на попереднє знання системи.

Сутність системи проявляється через так званий системний підхід, який дає можливість детально розглядати будь-яку систему у взаємодії з її елементами, враховуючи структуру (будову) і відповідні принципи та методи. Саме це прослідковується у розумінні поняття «податкової системи». З позиції системного підходу поняття «податкової системи» можна розглядати у вигляді своєї моделі (рис. 1).

Рис. 2. Модель податкової системи з позиції системного підходу

На нашу думку, поняття «податкової системи» передбачає наявність не тільки податків та зборів, а також порядок та механізм їх адміністрування, сукупність контролюючих органів та системи контрольних заходів за справами тих чи інших податків та зборів.

Проаналізувавши поняття «системи» та враховуючи основні засади системного підходу можемо зробити висновок про те, що «податкова система» – це сукупність законодавчо встановлених податків та зборів, які акумулюються в державному та місцевих бюджетів, з метою виконання покладених на них завдань та функцій, системи їх адміністрування, а також фіскальних (податкових) інститутів, головним завданням яких є встановлення податків і зборів, їх справляння, а також контроль за ефективністю їх використання.

СКУРАТІВСЬКА Альона Анатоліївна – студентка, Житомирський державний технологічний університет

Наукові інтереси: проблеми та перспективи розвитку податкової системи України

E-mail: alion4ka93@mail.ru

Телефон: (093)842-68-64